Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 185. V Ljubljani, sreda 17. avgusta 1938. Leto III

Umrl je Andrej Hlinka - voditelj Slovakov

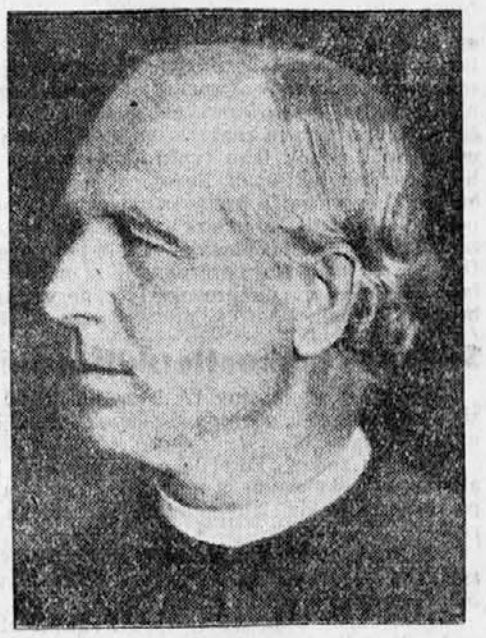

Ružomberok, 17. avg. Po večmesečnem bolehanju je včeraj pozno zvečer ob 23.05 umrl, obdan od svojih najbližnjih in najzvestejših sodelavcev, veliki borec za pravice in svobodo slovaškega naroda, msgr. Andrej Hlinka, v starosti 74 let.

„Vztrajajte v borbi do zmage!"

Bratislava, 17. avg. o. Po večmesečnem bolehanju se je voditelju slovaške ljudske stranke Andreju Hlinku bolezen nenadoma poslabšala, da je Hlinka večkrat padel v nezavest. Zdravniki, ki so bili vseskozi ob njegovi postelji, v vseh svojih poročilih niso obetali nič zboljšanja, temveč so napovedovali katastrofo. Čim je ta vest našla svoj odmev med slovaškim narodom, takoj so prihiteli v mesto Ružomberok, kjer je Hlinka preživel vso svojo starost in ves čas svojih največjih borb za pravice in dvig svojega naroda, njegovi prijatelji, njegovi spoštovalci in njegovi pristaši ter na javnem trgu molili ter prosili Boga za zdravje svojega voditelja, ki je bil zmeraj prvi bojevnik in neustrašen boritelj, ki se ni bal nikdar žrtev in ki je zmeraj stal v prvi vrsti ponosne glave in odločnih dejanj. Tudi po vsej Slovaški so se vsi njegovi prijatelji in pristaši spominjali svojega voditelja in zanj molili. Toda božja Previdnost je odločila, da je moral neustrašeni Andrej Hlinka kloniti pred smrtjo in oditi pred svojega Stvarnika, čigar ime je na zemlji zmeraj slavil, po zasluženo plačilo.

Štiri dni je Hlinkovo telo nihalo med življenjem in smrtjo. Ta čas je Andrej Hlinka, če mu je le to bolezen dopuščala, razpravljal s svojimi sodelavci o borbah, ki jih je imela njegova stranka za dobro slovaškega naroda in o borbah ter programu, ki ga bodo njegovi nasledniki morali še izvesti, da izpolnijo naloge, ki jim jih je naložil slovaški narod z zahtevo, da jih pripeljejo do zmagovitega zaključka. Ko mu je srce začelo čimdalje bolj poredko utripati, je Hlinka svojim prijateljem, ki so stali ob njegovi postelji, izgovoril sledeče bodrilne besede: »Vztrajajte v borbi do zmage za svobodo slovaškega naroda!

Te besede je svojemu narodu zapustil Andrej Hlinka, ki je zmeraj za svoj narod pomenil utelešenje neupogljive želje in neustrašene borbe za lep prostor naroda pod božjim soncem.

Čim je ta večni borec zapustil svet, so zazvonili v mestu vsi zvonovi in takoj se je žalostna vest razširila po Slovaški. Ta lepa slovanska dežela se je pogreznila v globoko žalost, ker je izgubila svojega voditelja, ki je imel za seboj brezštevila zmag, a si je bil v svesti še mnogo več naporov, ki jih zahteva izpolnitev velikega programa, ki mu je bil Hlinka vdan z vso dušo in z vsem srcem.

Hlinkovo življenje in delo

Andrej Hlinka se je rodil 27. sept. 1864. leta v Černovi v Liptovskem okraju v severni Slovaški. Černova je bil reven kraj, vendar pa bogat po svojih naravnih lepotah. Njegovi starši so imeli majhno njivico, a njihov glavni posel je bil splavarski. Ta poklic je združen z mnogimii nevarnostmi in zato so splavarji ljudje, ki se najrajši podajajo v nevarnosti. Tak pogum je Hlinka podedoval po svojih prednikih in starših in je bistvena označba tudi vsega njegovega poznejšega političnega dela. Kot deček je kazal izredno nadarjenost, pa so ga zato starši poslali v Ružomberok v šole. V teh šolah je prevladovala izključno madžarščina, le en profesor je bil, ki je Hlinko na skrivaj poučeval v knjižni slovaščini. Kot dijak se je moral Hlinka prebijati skozi neštevilne težave in skozi revščino, prepuščen samemu sebi. Peto in šesto gimnazijo je obiskoval že v Levoči, kjer je že vodil krožek navdušenih slovaških dijakov, ki so si nadeli nalogo, delati za prebujenje svojega naroda in za njegovo osvoboditev izpod madžarskega jarma. Po končani gimnaziji je vstopil v semenišče v Spiškem kapitlju in se postavil na čelo slovaški skupini. V tretjem letu je postal že prefekt in svoj položaj izrabil v to, da je od bogoslovcev zahteval učenje slovaščine. 19. junija 1889 pa je bil posvečen v mašnika. Tik preden je bral prvo sv. mašo, pa mu je umrla mati. Prvo njegovo službeno mesto je bil Zakamenny Klin na Gornji Oravi, za tem je postal kaplan v zapuščeni gorski vasi Sv. Alžabeti. Že tri leta kasneje postane župnik v Treh Sliačih, kjer je ostal do leta 1905. Kot župnik se je v vsej svoji delavnosti povsod pokazal. Začel je ustanavljati društva, krožke, neumorno predaval in pomagal pri igrah v društvih. V tem času je Hlinka stopil tudi v politiko. Stopil je v ljudsko stranko, ki je bila sicer madžarska, a je imela edina v svojem programu zaščito narodnih manjšin. Z njegovim političnim delom pa je v zvezi tudi časnikarsko delo. Že nekoliko izvežban je prijavil tudi svojo kandidaturo pri poslanskih volitvah. Hlinka je z majhno razliko propadel. Kako je bila politična borba težka, se vidi iz tega, da so bili pri neki agitaciji od orožnikov ubiti štirje Slovaki. Leta 1905. je Hlinka postal župnik v Ružemberoku. Kot občinski svetnik je neustrašeno zagovarjal pravice svojega teptanega naroda. To pa madžarskim oblastem ni bilo povšeči in so dali razpustiti občinski svet. Hlinkova priljubljenost pa je s tem narasla. Oblasti so ga označevale že kot Vseslovana. Takrat pa je padla v kupo Hlinkovega življenja prva grenka kaplja. Madžarski škof je obdolžil Hlinko, da si je svoj beneficij pridobil s podkupovanjem, ter ga je za to kaznoval s posebno cerkveno kaznijo, da ni smel več darovati svete maše. Ta dogodek je izzval med Slovaki silno nezadovoljstvo in demonstracije. Kljub temu Hlinka ni klonil, temveč se je ves posvetil službi svojemu narodu. Ustanovil je v Ružomberoku »Ljudsko banko«« in s tem pokazal pravi smisel in pravo vsebino dela za narod. Kmalu nato so ga Madžari dali zapreti. Nemiri v Ružomberoku so dosegli svoj višek, da je moralo priti vojaštvo intervenirat. Hlinka je moral pred poroto, kjer je bil obsojen na dve leti težke ječe in večjo denarno globo. Tudi cerkvene oblasti so mu dale za krivico zadoščenje. Rim je razveljavil njegovo kazen. V tej dobi se že vse pripravlja žalostnim dogodkom, ki jih Slovaki imenujejo »černovsko tragedijo«. Hlinka je moral v zapor, a prav ta čas so ljudje s svojim denarjem dogradili novo cerkev, za katero so želeli, da jo posveti Hlinka.

Madžarski škof temu ni ustregel, temveč je poslal svojega duhovnika v močnem spremstvu orožnikov. Kljub ponovnim prošnjam ljudstva se škof ni dal omehčati, nakar so ljudje orožnikom in madžarskim duhovnikom zastaviti pot. Orožniki so streljali v množico ter 14 ljudi ubili, a veliko število je bilo ranjenih. Oblasti so prijele 55 ljudi in jih postavile pred sodišče, obenem pa tudi Hlinko kot povzročitelja, čeprav je on sedel v ječi. Ta veliki slovaški križev pot je našel odmev po vsem svetu. Veliki pisatelji in znanstveniki so začeli pisati o strašnem krvoločnem režimu, ki so ga Madžari izvajali nad Slovaki. Slovaški narod je dobil vnete zagovornike po svetu, med katerimi se je najbolj izkazal Anglež Seaton Watson.

Tri in trideset mesecev je moral Hlinka presedeti v zaporih. Ko je prišel spet na svobodo, pa je začel ustanavljati svojo stranko. Poleg tega je nadaljeval gospodarsko organizacijo Slovakov, ustanovil družbo sv. Vojteha (kakor naša Mohorjeva družba) ter ustanovil tudi založniško družbo v Bratislavi. Med vojno in proti koncu vojne se je neustrašeno boril za osvoboditev svojega naroda. 30. oktobra 1918 je Hlinka v Turčijanskem Sv. Martinu imel svoj govor in pozival Slovake, naj bodo pripravljeni. Ko je bila Slovaška združena s Češko v skupno državo, je bila dokončana prva doba Hlinkovega velikega političnega dela. V novi državi je slovaški narod dobil velik del svojih pravic, za katere se je boril, a vsega, kar si je želel, ni dosegel. Andrej Hlinka je bil še zmeraj v prvih bojnih linijah. Neumorno je izpopolnjeval s svojimi sodelavci organizacijo svoje stranke, organiziral kulturno in gospodarsko življenje Slovakov, a zraven bodril Slovake k zavesti.

Mnogo težav mu je prineslo politično delovanje v novi državi. Za njegove želje in nesebične zahteve ni bilo na pristojnih mestih zadosti razumevanja. Hlinka ni klonil pred težavami, pomladil je vrste svojih pristašev in svojih sodelavcev in nadaljeval borbo za popolno zmago svojega naroda. Nešteto shodov in zborovanj je priredil, neštetokrat govoril in osvajal ljudi s svojo veliko, blestečo govorniško sposobnostjo in nadarjenostjo. Njegovo življenje je bilo vseskozi polno borbenega idealizma, včasih prepleteno s trdimi nastopi, vendar pa zmeraj vse posvečeno blaginji svojega naroda. Kot 74 leten starček je sklenil svoje življenje, a Slovakom zapustil najlepši vzgled neodjenljivega delavca in bojevnika, ki mu je šele smrt vzela orožje iz rok, ne pa težave in tegobe življenja, ki se dan za dnem pojavljajo pred vsakomur, ki se bori za skupnost. Andrej Hlinka je bil mučenik svojega naroda in kot takega ga bo slovaški narod ohranil v najsvetlejšem spominu. — Tudi slovenski narod, kateremu je bil pokojni Hlinka velik prijatelj, se ga bo spominjal vselej.

Portugalska spet v objemu Anglije

Portugalska pristanišča - oporišča angleške mornarice

London, 17. avgusta. o. Angleški zunanji minister lord Halifax se je včeraj povrnil iz Yorkshireja v London. Danes se bo sestal s predsednikom Chamberlainom in bosta razpravljala o mednarodnem položaju, posebno pa o zadnjih dogodkih v Srednji Evropi. Razpravljala bosta tudi o odgovoru generala Franca, ki ga je včeraj izročil angleškemu poslaniku Hoodsonu. Lord Halifax bo dones sprejel tudi admirala Woodhousea, ki je prispel iz Lizbone, kamor je bil poslan v posebni misiji. Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da bo prejšnji angleško-portugalski pakt obnovljen in še bolj utrjen. Isti krogi pravijo, da bo Anglija sklenila pogodbo s Portugalsko za dobavo vojnega materiala, kar bo podvojilo prijateljsko zvezo med obema državama. **Anglija bo po vsej priliki branila portugalske interese tako na Portugalskem, kakor v portugalskih kolonijah. Zato pa ji bo Portugalska dovolila, da lahko uporablja na Portugalskem in v kolonijah njena pristanišča, ki bi služila angleškim vojnim ladjam v času vojne. Anglija namerava tudi preurediti vsa portugalska pristanišča, ki pridejo v poštev za angleško vojno mornarico.**

Politiki pripisujejo velik pomen prijateljstvu med Portugalsko in Anglijo, posebno pa zdaj, ko se Anglija čuti ogroženo na Sredozemskem morju in pa zaradi velikega vpliva Italije in Nemčije v nacionalistični Španiji.

Angleška vojska se pomlaja

Vojni minister pošilja v pokoj stare generale

London, 17. avg. o. Angleški vojni minister Leslie Hore Belisha je vpisal na listino upokojencev 13 generalov. S tem odlokom hoče angleški vojni minister spraviti angleško armado na raven, kakor jo imajo diktatorske države, ki so zamenjale starejše častnike z mlajšimi. Po vojni je to eden največjih načrtov angleškega vrhovnega poveljstva za preureditev angleške armade. Upokojeni so bili trije brigadni generali, štirje divizijski in šet armadnih.

Dva divizijska generala, in sicer Sir Walter Pitt Taylorand in Sir Reginald Hildyard sta bila povišana v čin armadnega generala.

Ob češki meji se premikajo nemške čete

Praga, 17 avg. o. Včeraj je bil sestanek med generalom Krejčijem, poveljnikom generalnega štaba češke armade, generalom Syrovym in drugimi višjimi štabnimi častniki. Na tem sestanku so razpravljali o mednarodnem položaju, ki je nastal zaradi nemških manevrov. Proučevali so obrambne načrte in stališča drugih držav, ki so v zvezi s premikanjem nemških čet. Na sestanku je bilo sestavljeno poročilo, ki bo najbrž še danes predloženo vladi.

Berlin, 17. avg. o. Med tem ko vlada v Berlinu in ob Renu popolna tišina, se opaža v Münchenu velika aktivnost s premikanjem čet. Zaradi tega so Bavarci zelo vznemirjeni in se bavijo le z vprašanjem o vojni. Čete, motorna vozila in konjenica so včeraj zapustili München in odšli v smeri proti Salzburgu. Višji častnik pravi, da gredo te čete proti češki meji, kjer bodo gradili ceste.

Berlin, 17. avg. AA. (DNB) V nemški vojski so ustanovili novo vrsto strokovnih uslužbencev, tako imenovanih trdnjavskih poslovodij, ki bodo imeli rang, odgovarjajoč podčastniškemu činu. Posadke trdnjav bodo sestavljene iz aktivnih ali bivših vojakov nemške vojske, mornarice ali letalstva. Člani trdnjavskih posadk bodo mogli po dvanajstih letih službe napredovati za nadzornike trdnjavskih naprav, v nadaljnjih desetih letih pa za glavne nadzornike.

Načelnik štaba francoskega letalstva v Berlinu

Berlin, 17. avgusta. AA. (DNB) Načelnika generalnega štaba francoskega letalstva generala Vuillemina so na berlinskem letališču Staken pričakovali in pozdravili med drugimi francoski poslanik v Berlin Francois Poncet, francoski letalski ataše in francoski vojaški ataše v Berlinu. Z nemške strani so bili pri sprejemu navzoči kot zastopnik feldmaršala Göringa podtajnik v letalskem ministrstvu general Milch, zatem načelnik letalskega generalnega štaba general Strumpf ter večje število višjih častnikov. General Milch je gosta pozdravil v imenu Göringa in mu izrekel dobrodošlico. Nato je general Vuillemin obšel častno četo, zatem pa odšel v kazino na letališču, kjer je bila njemu na čast zakuska. Jutri si bo general Vuillemin ogledal lovsko eskadrilo Richthofen v Döberitzu, nato pa letalske tovarne v Leipzigu. Jutri zvečer bo velik sprejem v letalskem domu.

Politiki pravijo, da ne pripisujejo posebne politične važnosti obisku generala Vuillemina. Glede letalske pogodbe med Francijo in Nemčijo pa pravijo politiki, da je sedaj neugoden čas za razpravljanje o takšni pogodbi.

Drobne vesti

Saint Jean de Luz, 17. avgusta. AA. V zvezi z ostavko vlade Negrina se je zvedelo, da je do te ostavke prišlo zaradi nesporazumljenj med Katalonci in ostalimi člani vlade glede uredbe o vojni industriji in o pravni administraciji.

Varšava, 17. avgusta. AA. (Pat) Sinoči je prispel v Varšavo s svojo soprogo sloviti ameriški prekooceanski letalski rekorder polkovnik Lindbergh, ki bo jutri odpotoval dalje proti Moskvi.

Berlin, 17. avgusta. AA. (DNB) Kancler Hitler je danes ob navzočnosti ministra Hessa sprejel čelo vrsto vodilnih osebnosti narodno-socialistične stranke ter se z njimi razgovarjal o pripravah za letošnji strankin kongres.

Tokio, 17. avgusta. AA. (DNB) Agencija Domei poroča, da so štirje težki bombniki bombardirali mesto Kiukiang. Japonska lovska letala so sestrelila dva bombnika.

Valencija, 17. avgusta. AA. (Havas) Na vzhodnem bojišču so republikanske čete izkoristile sovražnikov odmor ter utrdile svoje važne strateške postojanke. Pri vasi Villamur, 25 km severno od Segorbe, so republikanski napadi onemogočili sovražniku, da bi zavzel Mont el Colada.

Vesti 17. avgusta

Japonska vlada je izdala nove ukrepe gospodarskega in vojaškega značaja, ki hoče z njimi pospešiti zaključek kitajsko-japonske vojne.

Napoleonu so Francozi postavili spomenik v njegovem rojstnem kraju na Korsiki v Ajaccio. Pred spomenik so položili žaro z zemljo iz Verduna, medtem ko so češki legionarji položili predenj žaro z zemljo iz Osterlitza.

Pet žrtev teroristične akcije v Palestini so včeraj pokopali v Haifi. Vse krste so bile pokrite s zionističnimi zastavami.

V London se je včeraj vrnil zunanji minister lord Halifax. Takoj po prihodu je odšel v Foreign Office.

Vojvoda in vojvodinja Kentska sta prišla včeraj v Neapelj. Popoldne ju je sprejel prestolonaslednik Umberto, ki ju je danes pospremil tudi na izlet na Vezuv.

Angleški minister za dominione Stanley je pred nekaj dnevi odpotoval v Kanado, kjer bo v soboto odprl veliko razstavo v Torontu.

Svoje poslaništvo bo v kratkem egiptska vlada ustanovila v Sofiji. Ta poslanik bo bržkone opravljal tudi poslaniške posle za sosednje balkanske države.

Vlado maršala Čankajška hoče na vsak način z vsemi sredstvi podreti Japonska. Menijo, da bi s padcem maršala Čankajška Japoncem nihče več ne organiziral odpora na Kitajskem. Prav zaradi tega bodo tudi z vsemi silami poskušali zavzeti sedanjo kitajsko prestolnico Hankev.

Papež Pij XI. je včeraj sprejel v avdienci kardinala Villa Nueva, ki je bil posebni papežev odposlanec na evharističnem kongresu v kanadskem mestu Quebeck. Kardinal je papežu poročal o uspehih kongresa.

1362 Judov tujih državljanov se je od 12. marca do konca julija letos prijavilo policijski direkciji v Milanu z željo, da bi dobili v Italiji pravico naselitve. Od teh je bilo 480 avstrijskih državljanov, 472 nemških in 410 poljskih državljanov.

200.000 potnikov so italijanske železnice prepeljale v zadnjih dveh prazničnih dneh več kakor običajno v istem času.

Velike in moderne ceste neprekinjeno gradi Italija v Abesiniji. Dela napredujejo naglo kljub velikim terenskim težkočam, ki jih je v goratem ozemlju na pretek.

Avtobus s 24 potniki se je prevrnil v bližini albanske prestolnice Tirane. Šest potnikov se je precej pobilo in zraven močno ožgalo, kajti avtomobil se je bil vnel, a vsi drugi potniki so odnesli le lažje poškodbe.

Veliki manevri so se začeli v Belgiji včeraj. Te vojaške vaje so tolikšne, kolikršnih še niso priredili v Belgiji. Zaključek bo v soboto, ko bodo čete defilirale pred kraljem Leopoldom.

Močan potres v daljavi 7000 km so zaznamovali potresomerni aparati v Florenci. Pozneje so dognali, da je bil potres, ki je trajal skoraj dve uri, v indijski pokrajini Birma.

V Haag je dopotoval k proslavam vladarskega jubileja kraljice Viljemine najbogatejši človek iz nizozemske Indije sultan iz Langkata.

V bližini italijanske vasi Pietra Sante blizu Firenze je padlo neko vojaško letalo na streho neke hiše. Hiša se je porušila, pilot pa se je seveda ubil.

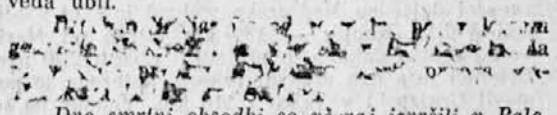

Dve smrtni obsodbi so včeraj izvršili v Palestini. V Aku so ustrelili nekega judovskega policaja, ki je ubil svojega arabskega tovariša, v Jeruzalemu pa so ustrelili nekega Arabca, ki so pri njem oblasti našle skladišče bomb.

800.000 Nemcev se bo udeležilo velikega kongresa nacionalnosocialistične stranke v Nürnbergu sredi septembra. Ker ima mesto samo 450.000 prebivalcev, povzroča prireditelјem največjo skrb vprašanje prenočišč. V mestu je le 45.000 zasebnih sob, a za 450.000 ljudi imajo prihranjene prostore po šolah in pod šotori. Za ostalih 300.000 ljudi pa bodo morali to vprašanje šele rešiti.

Angleška in nemška trgovska ladja sta zaradi megle in slabega vremena trčili v šanghajskem zalivu. Nemška ladja se je takoj potopila ter so Angleži rešili le vso posadko in večji del potnikov.

Egiptski senat je potrdil egiptskonemški sporazum glede vrnitve nepremičnega premoženja nemškim državljanom, katerim je bilo imetje zaplenjeno v času svetovne vojne.

Osem mrtvih in 15 težko ranjenih je bilo pri demonstracijah v mehikanskem mestecu Cheran, kjer so meščani hoteli protestirati proti nedelavnosti občinskega odbora. Ljudje so zahtevali, da se občina pobriga za boljšo električno razsvetljavo. Ker se je neki občinski odbornik na račun demonstrantov žaljivo izrazil, so ljudje vdrli v magistrat, pretepli vse uradnike in arhiv zmetali na cesto. Nato je policija, ki je streljala na množico, osem ljudi ubila, 15 pa težko ranila.

Slinavka in parkljevka sta se pojavili v Ljubljani

Ljubljana, 17. avgusta.

Mestni veterinarski urad je izdal sledeča navodila:

Včeraj, dne 16. avgusta, je bila v mestni klavnici v Ljubljani ugotovljena na govedih bolezen slinavka in parkljevka. V teku današnjega dne so bili dostavljeni vsem trošarinskim linijam škafi in potrebna desinfekcijska sredstva. Da se kuga ne razširi, si naj vsi pasanti pri izhodu razkužijo obuvala, pri vprežni živini pa naj se razkužijo kopita in pri vseh vozeh in vozilih desinficirajo kolesa.

Do preklica je strogo prepovedan dohod v mesto goveji živini z vprego. Istotako so do preklica ukinjeni živinski sejmi. Zaradi tega se bo vsakdo, ki bi hotel peljati živino na sejem, odnosno bi hotel priti z govejo vprego v mesto, zavrnil takoj na trošarinski liniji. V mesto je dovoljen vstop samo klavnim živalim, katerih lastnik se zkaže s prenosom lastništva na živinskem potnem listu in to samo za zakol v mestni klavnici.

Drž. tekmovanje jadralnih letal v Mariboru

Doseženi so bili krasni uspehi

Maribor, 16. avgusta.

Teden dni so Mariborčani občudovali jadralne letalce, ki so dan za dnem, ob vsakem količkaj ugodnem vremenu, kakor ogromni jastrebi jadrali nad mestom in okolico, obkroževali so Pohorje, se vzpenjali nad Dravsko dolino ter se vedno znova vračali na tezensko letališče, da jih motorno letalo vnovič dvigne na vrvi v zračne višine. Vsakemu jadralcu se povratek na Tezno ni posrečil. Mnoge je zaneslo daleč v okolico, odkoder so se s telefonom javili letališču. Takoj so se podali tovariši v posebnem avtomobilu na dotično mesto, letalo so demontirali, ga spravili v priklopni voz ter se vrnili nazaj na Tezno.

I. državne jadralne tekme

V Mariboru so se vršile prve tekme za jadralno prvenstvo države. Udeležili so se jih poleg mariborskega in ljubljanskega aerokluba še jadralni letalci Akademskega aerokluba v Belgradu, letalci skupine »IX« iz Belgrada ter jadralna ekipa državnih uradnikov iz Vršca v Vojvodini. Tekme je organiziral mariborski aeroklub, ki se je prvi v naši državi začel zanimati za jadralno letalstvo ter je izvršil v tem pogledu pravo pionirsko delo. Šele nekaj let za Mariborčani so se začeli zanimati za zračno jadranje Ljubljančani, dosti pozneje je prišel potem šele Belgrad, ki pa je zaradi velikih denarnih sredstev, ki so mu na razpolago, potem Ljubljano in Maribor naglo prehitel.

Med jadralci na tezenskem letališču

Na velikem vojaškem vežbališču na Teznem, ki služi tudi za letališče, je bilo ves ta teden silno živahno. Mariborska športna mladina se je tukaj trumoma zbirala ter pridno pomagala. V novem hangarju mariborskega aerokluba, ki je bil letos zgrajen, je »prenočevalo« pet jadralnih letal — dve letali tipa »Komar«, eno tipa »Röhn-Bussard« in dve letali »Grunau-Baby«. S temi letali je tekmovalo sedem naših najbolj znanih jadralcev, med njimi državni rekorderji Crnjanski Pavle in Stanojevič Aca od skupine »IX«, Koka Djordjevič, član akademskega aerokluba, Jovan Mašič iz Vršca ter trije Mariborčani. Letala je dvigalo v zrak motorno letalo »Fizir«, ki ga je dalo na razpolatgo s pilotom poveljstvo zrakoplovstva.

Jadralna letala so bila ves dan v zraku ter so v teku tekmovanj napravila 42 startov, jadrala so vsega skupaj 18 ur in 30 minut, vlačilno letalo je letelo 34 ur, oba avtomobila, s katerimi so jadralci šli po letala po pristanku, pa sta prevozila vsega skupaj 2290 km.

Krasni uspehi

Že prve dni se je pokazalo, da so nad Mariborom izredno ugodni zračni tokovi, ki so obetali jadralcem lepe uspehe. S prvimi poleti so jadralci študirali vetrovne razmere, pozneje pa so se začeli spuščati na daljše polete. Prvi uspeh pri poletu v daljavo je bil dosežen pretečeno sredo, ko je eno izmed letal prijadralo do Ptuja ter je napravilo 19 km dolgo pot, dočim se je drugo vrtelo nad Mariborom dve in pol ure. Najlepše uspehe pa je prinesel jadralcem zadnji dan — ponedeljek. Nad Mariborom se je zbirala huda nevihta, ki je prihajala od zapada, pa so se trije jadralci — Djordjevič, Stanojevič in Crnjanski — hitro dvignili s svojimi ptiči v zrak.

Na krilih nevihte — od Maribora na Madjarsko

Vsi trije jadralci so se prilepili na hudourni oblak, ki ga je veter prinesel nad Mariborom v višini 1000 m. Izginil so v črnem oblaku in že so odvihrali z nevihto v smeri proti vzhodu. Stanojevič in Crnjanski sta imela jadranja z nevihto dovolj že pri Varaždinu ter ju je vihar prisilil k pristanku. Djordjevič pa je vztrajal še naprej. Vihar ga je gnal s seboj čez državno mejo in ga zanesel daleč na Madžarsko. Pristal je šele v bližini Velike Kaniže — 120 km vstran od Maribora. Vso to daljavo je prejadral v času 2.40 ure. Potolkel je s tem državni rekord, katerega je postavil Crnjanski v Vršcu z 116 km. Vendar pa se njegov uspeh ne more šteti kot nov državni rekord, ker bi moral po mednarodnih predpisih zboljšati dosedanja rekord za 5 odstotkov. Manjkala sta mu samo še 2 km do novega rekorda. Djordjevič je dosegel na svojem poletu absolutno višino 1800 m — za 800 m ga je zanesel zračni tok višje kot se je odpel od vlačilnega letala.

Kaj pripoveduje Djordjevič

Športna komisija v Mariboru, ki je vodila tekmovanja, je bila že dopoldne obveščena o pristanku Djordjeviča v Kaniži. Takoj so se podali člani komisije z avtomobilom po svojega tovariša. Djordjevič je pripovedoval, da je bil polet silno težak ter je moral uporabljati vse svoje spretnotsti in veščine, da se je obdržal v zraku. Nevihta ga je metala sem in tja, ves čas je letel v temnem oblaku, da zemlje do zaključka poleta ni videl. Vedel je samo, da leti v smeri proti vzhodu, ni pa imel pojma, ali bo pristal v naši državi, ali pa ga bo zaneslo čez mejo. Po pristanku so mu šli Madjari prav po kavalirsko na roko. Ni imel pri sebi nobenih dokumentov, niti denarja. Madžarske oblasti v Kaniži so mu posodile denar ter so mu dale za spremstvo posebnega detektiva. Šle so mu tudi zelo na roko pri prevozu letala čez mejo, pač pa so mu delale naše obmejne oblasti neke ovire, katere je odstranila šele intervencija obmejnega policijskega komisarja.

Tudi Mariborčani so se postavili

Drug lepi uspeh je dosegel včeraj Jovan Mašič iz Vršca, ki je potolkel višinski rekord. Dvignil se je namreč 1180 m nad startno višino. Mašič se je odpel od vlačilnega letala v višini 400 m, pa se je potem dvignil 1580 m nad zemljo. Tudi Mariborčani so se postavili, dasi do sedaj niso imeli prakse za letenje iz večje višine ter so se šele sedaj tekom tekmovanja vežbali v letenju z aeroplansko vprego. Najboljši uspeh je dosegel mariborski tekmovalec z tričetrturnim letenjem.

Zaključek tekmovanj

je bil danes popoldne, ko je športna komisija, kateri je predsedoval Edgar Košak iz Maribora, člani pa so bili sami Mariborčani: Roman Vales, Milko Škofic in Oto Florijan, zaključila svoje delo, preračunala dosežene uspehe ter razdelila nagrade. Nagrado za največjo daljavo in najdaljše trajanje letenja je dobil Djordjevič, ki je prejel obenem prehodni pokal centralnega Aerokluba ter pokal Mariborskega tedna, dočim je dobil Mašič pokal predsednika mariborskega Aerokluba Krejčija za največjo višino. Tekmovanja so prinesla dokaz, da ima Maribor za take prireditve izredno ugodne zračne razmere. Napravila se je tudi zanimiva ugotovitev, da imajo nevihte nad Mariborom največji vzgon zadaj, dočim se je povsod drugod, kjer se vrše jadralni poleti, ugotovilo, da je največji vzgon spredaj pred nevihto. Izvenmariborski jadralni letalci so dobili v Mariboru tudi vpogled v startanje z avtomobilsko priprego, ki ga praktičirajo do sedaj v naši državi samo mariborski jadralci, dočim so se zopet — kot že omenjeno — mariborski jadralni letalci naučili na štartanje z aeroplansko priprego. Jadralne tekme je podprl centralni aeroklub s prispevkom 10.000 din ter zrakoplovno poveljstvo, ki je dalo na razpolago motorni aeroplan.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 17. avgusta.

Splošen pregled o dogodkih v nedeljo in na praznik kaže, da je bilo povsod v naših krajih prav živahno. Ljudje so izrabili izletniške vozne listke in se v[illegible]a vse važnejše letoviške, izletne in druge kraje. Zlasti proti Mariboru, Gorenjski in Dolenjski je bil velik naval potnikov. Samo z ljubljanskega glavnega kolodvora so vlaki na razne strani odpeljali in pozneje pripeljali nazaj od sobote do 15. t. m. ponoči nad 55.000 potnikov.

Velikanski je bil naval tujcev in izletnikov na Bled. Nad 200 izletnikov iz Zagreba in drugih mest je v nedeljo in na praznik obiskalo samo sloviti Vintgar.

Avtobusna zveza Gorica-Bled

Zveza za tujski promet v Ljubljani je uvidela veliko važnost hitrih in glavnih zvez z Italijo, da se pri nas v naših letoviščih dvigne tujski promet. Zveza je začela sistematično in vztrajno delovati ne samo v propagandnem pogledu, marveč tudi v prometnem oziru. Zveza skuša doseči, da se ustvarijo med nami in Italijo po načelu reciprocitete primerne daljše avtobusne zveze, ki naj bi prevažale potnike in izletnike iz Italije k nam in obratno iz naših krajev v Italijo.

Avtobusno podjetje S. a. ing. Ribi v Gorici vzdržuje v Julijski Krajini 18 lokalnih avtobusnih prog, ki vodijo tja do Vidma, dalje tudi mnogo velikih prog, namenjenih turizmu. To podjetje se je odločilo, da bo vzdrževalo trajne zveze med Gorico, Trstom, Ljubljano in Bledom. Podjetje, ki razpolaga do 70 avtobusov in avtomobilov, je dobilo koncesijo za progo naša meja-Ljubljana-Kranj-Bled. Podjetje bo vozilo samo izletnike n letoviščarje iz Italije na Bled. Avtobus bo vsako soboto ob 14 odhajal iz Gorice preko Trsta in bo prihajal na Bled okoli 19.30. Na progi bo avtobus postajal v Logatcu, na Vrhniki, v Ljubljani in Kranju, da bodo lahko izletniki poljubno izstopali, toda podjetje nima pravice sprejemati v avtobus potnikov z naših krajev. Avtobus se bo potem v nedeljo zvečer vračal proti Gorici.

Komisija banske uprave, obstoječa iz strokovnjakov in pravnikov je v soboto pregledala naprave avtobusa in progo od Planine pri Rakeku tja do Bleda. Pregledu je prisostvoval med drugimi ravnatelj Zveze za tujski promet dr. Žižek, zastopnik Združenja avtobusnih podjetnikov, tajnik g. Novak in drugi. Komisionelni ogled je bil povoljen. Kakor hitro bo izdano uradno dovoljenje za vožnjo, bo podjetje inž. Ribi pričelo z vožnjo. Ta avtbusna proga je praktičnega pomena za Bled, kajti osiguran bo močnejši dotok tujcev in izletnikov iz raznih mest in krajev Julijske Krajine in ostale Italije.

Kakor smo informirani, je uvedena akcija, da dovoli Italija našemu podjetju primerno protikoncesijo za neko drugo avtobusno progo z Bleda odnosno Ljubljane na morje.

Zopet kolesarski karamboli

Treba bo drzne in brezskrbne kolesarje trdo in strogo prijeti, da se bodo navadili vpoštevati zlasti na Marijinem trgu vse prometne predpise in prometne pasove za pešce. V dobrem mesecu so se na Marijinem trgu primerile že 3 hujše nesreče. Ponavljamo, da je sicer nizki klanec na Miklošičevi cesti od »Uniona« nizdol zelo nevaren, kajti kolesarji spuste svoje prosto kolo, da drvi nizdol, kakor da bi se kolesar spustil v kako dirko. Predpišite kolesarjem tudi večjo pozornost in previdnost! Zakaj bi trpel vedno le pešec, ko je tam v pasu zavarovan in bi moral tudi vozač primerno upoštevati ta pas, da svoje vozilo zavre in vozi počasneje!

Kronika zaznamuje 3 kolesarske nesreče, ki so se pripetile včeraj popoldne. Kmalu opoldne se je začela zbirati okoli Prešernovega spomenika in pred Sušnikovo lekarno množica pasantov in radovednežev. Reševalci so spravljali v reševalni avto mlado, nezavestno gospodično, ki je na glavi krvavela. Pri padcu, ko jo je divji kolesar vrgel z vso silo, si je zadaj hudo prebila lobanjo. Dobila je tudi notranjo poškodbo. Občinstvo je dajalo duška proti mlademu kolesarju, ki ga je prometni stražnik takoj legitimiral in pozneje odvedel na glavno policijo, ko je zapisal tudi nekatere priče, ki so videle, kako se je nesreča zgodila.

Nož je pel svojo pesem

Splošna bolnišnica je davi dosegla nov jubilejni rekord. V bolnišnico je bilo včeraj sprejetih že 20.000 bolnikov, do davi pa 20.133. Ljubljanska reševalna postaja je letos zaznamovala že 2.634 intervencij, za okoli 300 več kot lani ob tem času.

Kolarski mojster, l. 1909. v Šenčurju pri Kranju rojeni Fran Jenko, se je včeraj s Praprotne police seli! v novo stanovanje na Trati pri Šenčurju. V tem stanovanju je poprej stanoval krojač France Bajc. Tega je vselitev tako jezila, da je v togoti posegel po daljšem nožu in napadel kolarskega mojstra brez vsakega povoda. Bajc je Jenka kakor besen suval z nožem in mu povzročil na več krajih hujše rane. Doma so Jenka za silo obvezali in so ga pozneje popoldne prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

Žepar i in vlomilci na delu

Rusinja Anita Bilov se je vozila proti Zagrebu v Sarajevo. Na Zidanem mostu med postankom vlaka ji je iz kupeja neznan žepar odnesel velik rjav kovčeg, v katerem je hranila hranilno knjižico z vlogo 10.000 din in razno perilo. Tat se je preselil v ljubljanski vlak. Orožniška postaja je takoj o tatvini obvestila policijsko stražnico na glavnem kolodvoru. Ob prihodu vlaka je kontrola pri mitnici in garderobi strogo nadzirala potnike in prtljago. Pozneje so pri garderobi našli Anitin kovčeg, toda brez hranilne knjižice.

V času od 14. do 16. t. m. je neznan vlomilec s ponarejenim ključem odprl petsobno stanovanje višjega žel. uradnika v pok. Viljema Tometa na Poljanski cesti št. 18-II. Družina je bila na počitnicah. Vlomilec je najbrž ponoči razmetal vse stvari po sobah in naposled odnesel 18 komadov srebrnega pribora v vrednosti 2000 din. Tatvino je opazila kuharica dr. de Glerie.

Po francosko se je poslovil iz bolnišnice

V mariborsko bolnišnico so dobili sinoči čudnega gosta, ki je le malo časa užival gostoljubnost. Bil je to neki 29 letni mesarski pomočnik iz Dolgoš. V bolnišnico je prišel precej vinjen ter čisto krvavega obraza. Dejal je, da so ga pretepli neki fantje v gostilni, ker se je z njimi sprl. V bolnišnici so mu rano najprej za silo obvezali, potem pa so ga poslali v kopalnico, da se okoplje, preden bo šel v posteljo. Ranjenec pa se je v kopalnici očividno streznil, pa se mu je zahotelo zopet svobode. Ko je prišel ponj strežnik, da ga odvede v bolniško sobo, je našel kopalnico prazno, okno pa odprto. Bolnik je porabil ugodno priliko, pa se je po francosko poslovil iz bolnišnice.

V Mariboru ni več belih nogavic

Že nekaj let se bore Mariborčani proti belim nogavicam, ki jih nekateri someščani, zlasti mladi fantje in dekleta, tako demonstrativno nosijo. Posebno od prevrata v Avstriji je zavzelo paradiranje z belimi nogavicami po mariborskih ulicah čisto demonstrativen značaj. Nekateri najbolj vneti nogavičarji so bili tako vneti, da so menda v belih nogavicah tudi spali. Sedaj pa so postali Mariborčani energičnejši ter so z nogavičarji pošteno pomedli. Dogodil se je pravi čudež, že nekaj dni zaman iščeš na mariborskih ulicah bele nogavice. Upamo, da bodo Mariborčani tudi za naprej ostali tako energični in da provokacij z nogavicami ne bodo več trpeli.

Sestanek lahkoatletskih sodnikov

Danes, v sredo, dne 17. t. m. bo ob 20 v restavraciji Slamič obvezen sestanek vseh lahkoatletskih sodnikov.

Dnevni red: 1. Poročilo o spremembah lahkoatletskega tekmovalnega pravilnika glasom sklepa Internacionale lahkoatletske amaterske federacije.

2. Funkcije na lahkoatletskem prvenstvu Jugoslavije za leto 1938, ki se vrši v Ljubljani na Stadionu od 18. do 21. t. m.

Proti sodnikom, ki neupravičeno izostanejo, se bo disciplinsko postopalo.

Prostovoljna zveza sobo-, črkoslikarjev, pleskarjev in ličarjev za Slovenijo

Celje, 14. avgusta.

Med sobo-črkoslikarji, pleskarji in ličarji, ki imajo samostojno obrt, se je občutila potreba po izboljšanju žalostnih razmer, ki jih preživlja njihova stroka. Že lansko leto so se na povabilo celjskih sobo in črkoslikarjev zbrali v Celju na sestanku, da se pogovore, kako ustanoviti organizacijo vseh iz cele Slovenije in tako izboljšati razmere svojega poklica. Izvoljen je bil pripravljalni odbor, v katerem so bili zastopniki vseh okrajev v Sloveniji. Ban g. dr. Marko Natlačen je uvidel potrebo skupne organizacije sobo in črko slikarjev in je pravila, ki jih je predložil pripravljalni odbor, potrdil. Prvi uspeh je bil dosežen in danes so se zbrali v Narodnem domu v Celju zastopniki vseh okrajev v Sloveniji.

Občni zbor je začel predsednik pripravljalnega odbora g. Ivan Breceli iz Ljubljane, ki je po pozdravnem nagovoru dal besedo zastopniku celjskega okraja g. Holobarju. Z ustanovne skupščine so bile poslane vdanostne brzojavke ministru g. Vrbaniču in g. banu dr. Natlačenu z željo, da še nadalje podpirajo to zvezo, kar so navzoči burno pozdravili. Poročilo pripravljalnega odbora je podal tajnik g. Rožič Štefan iz Ljubljane. Pripravljalni odbor je v prvi vrsti želel, da je napravil osnutek pravil in minimalni cenik, katerega je razposlal 270 mojstrom, ki so ga vsi sprejeli in nakazali stroške, kar pomeni, da se strinjajo z njim. Blagajniško poročilo je podal g. Marn Jurij iz Ljubljane. Nato so bila prebrana pravila, katera so navzoči soglasno odobrili. Zveza je nepolitična, stanovska organizacija, katere naloga je, da goji in razvija med svojimi člani duha skupnosti in vzgaja v pomoči, da vzdržuje ter pospešuje spoštovanje stanovske časti, da zastopa in pospešuje korist članov, da se odpravijo običaji, postopanja in delovne metode, ki ovirajo, da bi se razvila med člani samo solidna tekma, skrbi za izobrazbo članov in polaga pažnjo svojemu naraščaju s tem, da prireja tečaje, predavanja, razstave, ekskurzije in izdaja obrtne in strokovne revije. Prizadevati si mora, da snuje gospodarske nabavljalne zadruge za cenejšo dobavo blaga svojim članom, da osnuje podporne sklade ter druge ustanove za podpiranje svojih članov in njihovih rodbin v sili, starosti in ob smrti.

Na skupščini so bili izvoljeni sledeči: predsednik Bricelj Ivan, Ljubljana; I. podpredsednik Marn Josip, Ljubljana; II. podpredsednik Senekovič, Maribor; III. podpredsednik Holobar, Celje; za odbornike: Rožič, Brunčič, Košak in Bokal, vsi iz Ljubljane; Volf, Kočevje; Schater, Guštanj; Grebenšek, Kranj; Ježek, Tržič; kot namestniki: Križmar, Martinc, oba Ljubljana; Turšič, Cerknica; Novak, Guštanj; Šturm, Ptuj; Homer, Kamnik; Cerovšek, Šmarje; Urbar, Radovljica; nadzorstvo: Genussi, Ljubljana; Peharnik, Maribor; Zdolšek, Celje; namestniki: Dobravc, Celje; Horvat, Ljubljana in Gikovšek, Brežice.

Na skupščini je bila sklenjena resolucija, ki med drugim vsebuje tole: Zveza slovenskih črko in sobo slikarjev zbrana na spupščini v Celju, zahteva takojšnjo izvedbo preureditve zakona o šušmarstvu, ki so ga številne obrtne zbornice, odnosno odseki skupnih zbornic poslale že ministrstvu za trgovino, obrt in industrijo l. 1935. K temu predlaga, da se uzakoni, da se neupravičenim izvrševalcem zapleni orodje in material in to v prid obrtnemu nadaljevalnemu šolstvu. Enako naj se uzakoni, da bo kaznovan tudi dotični, ki odda delo šušmarju. Zahteva se ukinitev izvrševanja rokodelskih del potom državnih kaznilnic ter opustitev režijskih del po avtonomnih ustanovah in industrijah. Izvaja naj se tudi okrožnica prometnega ministrstva, da naj podrejene železniške direkcije v bodoče oddajajo vsa dela poklicnim obrtnikom. V lastni režiji naj se vrše le dela za vzdrževanje proge in voznih sredstev. Izpopolni naj se predpis za pavšalno obdavčenje pridobnine za male obrtnike, ki zaposlujejo do 4 pomočnike. Mojstrske preizkušnje za vso bivšo ljubljansko oblast bodo na zbornici, drugi okraji pa naj imajo te sami, če imajo dovolj strokovnjakov. Nalog ministrstva od 24. aprila 1936, ki prepoveduje mizarjem pleskarska dela, naj se strožje izvaja. Na skupščini, ki je trajala do pol 2 popoldne, je bilo sklenjeno, da bo prihodnje zborovanje v Ljubljani, nato pa ob priliki 50 letnice strokovnega združenja v Mariboru.

Andrew Smith: Bil sem delavec v Sovjetski Rusiji

65

Torej sem prišel v Rusijo zato, da bom prisostvoval tej žalostni igri! Torej so ruski delavci začeli revolucijo zato?

Ko so mi te misli viharno razburjale možgane, se je zborovanje še nekaj časa nadaljevalo. Zadnji govorniki so šli po stopinjah Jurova in so hvalili moje delo ter moja odkritosrčna čustva. Toda s tem so žal samo posipali boleča mesta s soljo.

Ko so izglasovali sklepe ter izvolili odbor, ki naj bi uresničil določeni program, se je začela pojedina. Toda jaz se je nisem mogel udeležiti. Bil sem v stanju nemirne napetosti. Grlo se mi je stiskalo.

Kaj sem se zmotil? Ali niso skrivali svojih pravih namenov, katere so imeli z menoj? Ali niso te laskave besede skrivale v sebi napadalnih načrtov, ki so mi grozili?

Več članov stranke se mi je približalo in me prijateljsko trepljalo po ramah. Nekdo izmed njih mi je dejal:

»Kdor pravi, da je Smith protirevolucionar, je durak!«

Drugi so vpili:

»Hura tovarišču Smithu!«

Nenadno sem se znašel na ramah množice sredi neskončnega odobravanja in pozdravljanja. Izpraševali so me:

»Zakaj ne ješ in zakaj se ne udeležuješ skupnega veselja?«

Jaz pa sem sam pri sebi mislil, da bi rajši grizel skorjo črnega kruha, s katero se se hranili nesrečni ruski delavci, in trpel z njimi, kakor pa da bi podpisoval in odobraval take nauke.

Ko sem po pojedini prišel v svoje stanovanje, mi je bilo srce ranjeno in strto. Žena je na prvi pogled videla, kako sem zdelan in je vzkliknila:

»Kaj ti je? Spet storije iz tovarne? Vidim ti na obrazu. Kaj ste se spet prerekali?«

Prizadeval sem si, da bi jo pomiril in sem ji zagotavljal, da ni bilo nič, toda ni se mi posrečilo.

»Moj Bog,« je tožila, »kaj bo še prišlo: Nazadnje te bodo še ustrelili. Kaj bo pa potem z mano? Oh, pojdiva brž iz te strašne dežele, dokler še moreva, tudi če morava vse izgubiti. Saj bova lahko spet začela staro življenje v Združenih državah.«

»Ne,« sem dejal trmasto. »Ne bova odšla! Mislim ostati tu, dokler bo moj potni list veljaven.«

To vprašanje je bilo predmet prerekanja med nama že od prvega dne, kar sva prišla v Sovjetsko Rusijo. Žena je bila prepričana, da so naju zapeljali v zmoto in je vztrajala pri tem, da se vrniva. Jaz pa sem trmasto zavračal misel, da bi moral priznati, da sem pogrešil. Čim bolj se je žena pritoževala, tem trdneje sem bil odločen, da ostanem.

»Da, vrnil se boš v Združene države, toda v krsti, ko te bodo ubili. Zakaj nisi poslušal opozorila Tomeka, inženirja, ki je odšel v Ameriko pred poldrugim letom? Svetoval ti je, da ga spremljaj. Zatrjeval je, da ne boš tu nikadr uvedel socializma, v tej državi.«

Čez čas je nadaljevala:

»Prepričana sem, hodiš v smrtni nevarnosti, ker ne znaš krotiti jezika. Saj je bilo v Ameriki prav tako. Vedno si udarjal na veliki zvon, boril si se za pravico v stranki, v tovarni, v bratovski družbi. Domisli se, da tu nisi v Ameriki. Ali ne vem od sosedov in prijateljev, kaj se zgodi z ljudmi, ki so taki, kakor si ti? Če nočeš ti zapustiti te rdžave, pojdem sama. Rešila se bom tudi skozi okno. Ubila se bom. Ne maram videti, kako te bodo ustrelili. Ali pa boš končal kakor mož Ane Wikkukel, ki mu je zastalo srce, ko je odhajal z zborovanja. Misli malo na Šernickega, najboljšega komunističnega tovariša, ki je izginil leta 1932! GPU bo iztegnila svoje kremplje tudi po tebi. Izgubil boš življenje in vprašam te, zakaj? Za komunizem, kakršen vlada tu? Saj ta je vendar slabši kakor kapitalizem.«

To noč ni mogel nobeden od naju spati.

Drugo jutro je bila žena v nezavesti zaradi živčnega zloma.

Pismo osrednjemu odboru.

Ko sem premišljal vsa razočaranja, katera sem doživel, in strahote, katere sem videl in jim bil priča, sem čutil, kako me vedno bolj in bolj prevzema malodušje in grenkoba.

Stanje moje žene se je vedno bolj slabšalo. Jurov ni hotel zanjo storiti ničesar.

Že davno sem bil opustil sleherno upanje, da bomo v Sovjetski Rusiji uvedli socializem-vzor, zaradi katerega sem bil odšel iz Združenih držav. Zdaj pa, ko sem si bil docela na jasnem, v koliki nevarnosti je moje življenje in ko mi žena ni nehala tega ponavljati, zdaj pa me je prijela želja, da bi se boril proti uradnjakarjem. Ta želja me je naravnost opojila, da sem hotel nadaljevati z bojem vsaj do tistega trenutka, ko bi mi imel poteči potni list. Sam pri sebi sem upal, da se bo ta spor morda zaostril tako, da me bodo izključili iz stranke, kar bi nama vrnitev v Združene države morda olajšalo.

Januarja 1934 sem sklenil, da bom pisal naravnost osrednjemu odboru komunistične stranke, ustanovi, ki prav za prav vlada nad Sovjetsko Rusijo.

V pismu sem bil zelo jasen in jim nisem prizanašal z obsojanjem. Zlasti sem poudarjal zdravje svoje žene in kako sem nezadovoljen, ko vidim, da ji manjka sleherne nege. Mislil sem si, da bo morda to pismo izzvalo tako jezo, da me bodo zaradi tega takoj izgnali. Morda mi bodo povedali, naj v štiri in dvajsetih urah zapustim ozemlje Sovjetske Rusije, kakor je to bilo s Szabojem, Madžarom in Nemcem Gernerjem.

Na pismo ni bilo odgovora vse do 25. februarja, ko je prišel k meni odposlanec osrednjega urada strokovnih zvez. Žena je bila v nezavesti in tako bolna, da sem izostal od dela.

Od tu in tam

Ustanovljen je odbor za kontrolo izdatkov od 6 odstot. posojila za javna dela in za državno obrambo. Za predsednika odbora je postavljen Voja Djuričić, upravnik državne hipotekarne banke, za člane pa: Stanislav Josifovi.ć Nekola Čirić, generalni ravnatelj državnih železnic, Ljubiša Mikić, načelnik v ministrstvu financ ter Ilija Lončarić, intendantski podpolkovnik in šef odseka za nadzorstvo nad proračunom v vojnem ministrstvu. Prva seja tega odbora je bila včeraj v prostorih DHB.

Po poročilu glavne carinske blagajne so znašali v prvih desetih dnevih meseca avgusta letos carinski dohodki 25, 820.035 dinarjev. V času od 1. aprila do 10. avgusta so znašali dohodki 372 milijonov 688.866 dinarjev. Za ta čas je bilo v proračunu predvidenih dohodkov za 364,969.583 din, kar pomeni da so bili dohodki višji za 7 milijonov 719.283 dinarjev. V primeri z istim obdobjem lanskega leta so bili letošnji carinski dohodki za 39,324.798 dinarjev večji od lanskih.

Ministrstvo za gozdove in rudnike obvešča narodne poslance in druge zainteresirane osebe, da minister za gozdove in rudnike do 20. t. m. ne bo sprejemal strank, ker je zaposlen z neodložljivimi resornimi posli. (Iz kabineta ministrstva za gozdove in rudnike.)

Novo zgradbo veterinarske fakultete zidajo v Zagrebu. Zgradba bo dvonadstropna. Kakor pravi stavbenik, ki jo gradi, bo pod streho še ta mesec. Dolga bo 82, široka pa 12 metrov. V njej bo dovolj prostora za nekatere nove fakultetske zavode, poleg tega pa tudi za knjižnico in za uredništvo »Veterinarskega arhiva«, dalje zavod za biologijo in patologijo čebel, rib, rakov in školjk, akvarij za sladkovodne živali ter zavod za sodno in upravno veterinarstvo. Nova veterinarska fakulteta bo zgrajena v etapah. Za prvo je zagotovljenega 8 milijonov dinarjev denarja. Za drugo etapo bi bilo potrebnih 18 milijonov, v celoti pa bi ta nova zgradba stala nič manj kot 70 milijonov dinarjev. Zagotovljenih je samo šele 8 milijonov, to je denar za prvo etapo. Vendar pa so Zagrebčani palačo nove veterinarske fakultete začeli kar graditi, ker so prepričani, da bodo ostali denar tudi še dobili.

Kakšno valuto lahko izvažajo tujci iz naše države, o tem je bančni in valutni oddelek finančnega ministrstva izdal tole pojasnilo: Tujci, tranzitni potniki ali turisti, ki prinesejo v našo državo samo valuto in si o tem priskrbe na meji potrdilo carinskega organa, smejo na osnovi tega potrdila izvoziti ali vrniti ves neporabljeni denar in sicer v tisti valuti, v kateri so ga uvojili k nam. V tem primeru lahko tujec izvozi, v kolikor je valuto menjal v dinarje, največ do 200 din. Prav tako sme tujec, ki ima potrdilo, da je prinesel k nam samo dinarje, vzeti s seboj čez mejo dinarje, ki jih ni za svojega obiska pri nas porabil. Toda tujec, ki je prinesel s seboj samo dinarje, ne more na podlagi o uvozu izvoziti katero drugo valuto. Če je tujec prinesel k nam tudi drugo valuto, pa o tem ni dobil potrdila, more izvoziti ali pa vrniti poleg valute tudi dinarje, kajpada v mejah uvoženih vsot teh valut ali dinarjev. Vse to se nanaša samo na primere, če tujci žele ostanek k nam uvoženega tujega denarja vrniti na podlagi potrdila o uvozu tega denarja k nam. Toda poleg tega ima tujec možnost, da na podlagi potrdila o denarju, ki ga vzame s seboj k nam, zmenja s seboj vzete valute pri kateri domači pooblaščeni banki ali menjalnici za katero drugo valuto. Če se to pripeti, bo pooblaščena banka ali menjalnica vpisala tujcu sprejeto valuto v polni list in bo tujec na podlagi tega kupljeno valuto lahko izvozil. Samo v takšnih primerih ne more tujec dobiti zdrave valute za slabo. Izvoz ostalega denarja iz države na podlagi potrdila carinarne o uvozu denarja, je vezan na določen rok, in sicer pri tranzitnem potniku na 30 dni, pri tujcih in turistih pa na 60 dni od dneva uvoza.

Za trupli razbojnikov Gjorgja Sovilja in Mihajla Tomiča iz okolice Banje luke je zaprosil patološki oddelek zagrebške medicinske fakultete za primer, če bi okrožno sodišče v Banjaluki nad njima izreklo smrtno obsodbo. Zagrebški patološki institut je zaprosil za trupli teh dveh razbojnikov z namenom, da bi jih tam znanstveno raziskali in se na njih učili. V prošnji je dalje tudi navedeno, da se je tak primer že dogodil, ko je zagrebško sodišče tudi že odstopilo nekoč trupli dveh razbojnikov temu institutu v enak namen. Tej prošnji pa zdaj banjaluško sodišče ne bo moglo ugoditi, ker bodo najbrž svojci teh razbojnikov, če bosta obsojena na smrt, zahtevali njuni trupli, da jih sami pokopljejo.

Že deset let uprizarjajo prave boje kmetje dveh vasi ob srbski Moravi. Vsako leto vsaj po enkrat gotovo pride do krvavega spopada, ki zahteva, če ne ravno smrtnih žrtev, pa vsaj nekaj ranjenih. Kriva teh pretepov je pa prav za prav reka Morava, ki neprestano menjava svojo strugo in na ta način krade kmetom zdaj iz te, zdaj iz one vasi na nasprotni strani vode rodovitno zemljo. Enemu krade to zemljo in jo drugemu nanaša. Pa ne gre tu za majhen košček zemlje, pač pa kar za več kot 100 hektarjev. Kmetje obeh vasi so skušali ta spor poravnati tudi že pred sodiščem. Vendar pa je bilo tudi v tem primeru ena stranka nezadovoljna z razsodbo. To so bili kmetje iz Miloševa. Ti so se zato organizirali in sklenili, da se s čolnom prepeljejo na ono stran Morave ter si sami začrtajo mejo. Kmetje iz Radošine pa so bili ravno tedaj tudi na svoejm zemljišču ob Moravi. Ko so opazili, da se približujejo njihovi obmoravski sosedje s čolnom, so jim hoteli preprečiti, da bi se na njihovi strani izkrcali. Začeli so celo metati kamenje nanje. Tako je nastal pretep, pri katerem so zmagali Miloševci, ki jih je bilo več. Prišli so tako le na drugo stran, tam pa so s sekirami zasekali drevesa ter tako zaznamovali mejo. Zaradi pretepa pa jih je seveda spet moralo nekaj v bolnišnico.

Lov na medvede so pred kratkim priredili kmetje iz vasi Vešala pod Šar planino. Na ta lov so povabili tudi nekega slovitega lovca iz Skoplja, Mihajla Jovanoviča po imenu. Cele noči je Jovanovič čakal v zasedi, kdaj bo zagledal medveda. Nekega večera pa se je nenadoma pojavil pred njim, ne medved, pač pa — čudo božje — pravi pravcati ris. Od samega začudenja je menda Jovanovič kar pozabil na to, da bi streljal. Da bi se ris kdaj pojavili v teh krajih, tega ni še nihče nikdar slišal. Zato se je zdelo pripovedovanje Mihajla Jovanoviča o risih pod Šar planino dokaj neverjetno. Ko pa je tako prepričevalno govoril, so mu tamošnji ljudje le verjeli. Dejal je, da je videl risovo samico z mladiči. Če to pripovedovanje res ni bila lovska latinščina, potem je to Jovanovičevo dognanje pač pomembno. Tamkajšnji kmetje so prepričani, da je Jovanovič povedal vse po pravici, kajti drugače si ne znajo razložiti, kdo naj bi jim dan za dnem raztrgal toliko ovac. Dozdaj so bili trdno prepričani, da hodijo davit drobnico volkovi.

Složno sodelovanje med zasebnimi športnimi funkcionarji in ministrstvom omogoča

uspešen razvoj našega športa

Obvestila šefa strokovnega odseka v ministrstvu za telesno vzgojo g. Draga Ulage

Belgrad, 16. avg. AA. Da bi bila naša športna javnost obveščena o naporih in delu nadrejenih za napredek našega športa, je dal šef strokovnega odseka v ministrstvu za telesno vzgojo gospod **Drago Ulaga** sledeča zanimiva obvestila:

Zasebni športni pobudi je treba izreči priznanje, kajti vse, kar je bilo storjenega v jugoslovanskem športu, je v največji meri plod marljivih in požrtvovalnih športnih delavcev v državi. V zadnjem času je morala javnost opaziti vse večjo delavnost ministrstva za telesno vzgojo naroda, ki ima za cilj nadzorstvo in podpiranje športa ali skratka koordiniranje državne in zasebne športne iniciative. Ministrstvo za telesno vzgojo je pred dvema letoma dobilo prve strokovnjake, ki so dovršili visoke šole za telesno vzgojo v Berlinu, v Varšavi, v Pragi ter je bila s tem v neki meri napaka, da takoj po ustanovitvi tega ministrstva niso poiskali in nastavili v državno vodstvo za telesno vzgojo izkušenih športnih strokovnjakov. Vprašanje strokovne avtoritete ministrstva za telesno vzgojo je rešil minister dr. Miletič na ta način, da je vzpostavil složno sodelovanje med zasebnimi športnimi funkcionarji in organi ministrstva. Ta način omogoča zelo uspešno delo na tečajih za vse športe in vse športne vrste ter obenem omogoča pametno uravnavanje razvoja našega športa. Ob priliki organiziranja lahkoatletskih, plavalnih, smučarskih in alpinističnih ter veslaških, trenerskih in drugih tečajev, hoče ministrstvo vedno izvedeti za strokovno mišljenje nadrejenih športnih zvez, zaradi česar so že vnaprej zagotovljeni dobri rezultati teh tečajev. Na ta način je letos šport dobil svoje prve domače učitelje in trenerje.

Za državo ni važno samo to, da razpolaga z nekaj dobrimi moštvi in z vrsto rekorderjev in akrobatov. V cilju fizičnega in higienskega napredka naroda je treba šport razširiti v vas, v široke narodne sloje ter osvojiti predvsem mladino. Denarna sredstva, ki jih država podarja športu, ne smemo porabiti samo za izpopolnitev elite tekmovalcev, temveč za izpopolnitev splošnega narodnega športa. Rekorderji se bodo pojavili kot posebni talenti iz gostih vrst telesno vzgojene mladine ter jih ni treba zato iskati samo med člani klubov ali pa jih gojiti kot zimsko cvetje, skratka ne plačani šport, niti profesionalstvo, niti demonstriranje privilegiranih, temveč šport naroda, ki nudi mladini zdravo zabavo in telesno krepljenje. Najvažnejša naloga bo vsekakor izvedba zakona o obvezni telesni vzgoji mladine. Ta zakon je bil uveljavljen morda prezgodaj, to je prej, preden so bili ustvarjeni predpogoji za izvedbo obvezne telesne vzgoje. Občine še nimajo telovadišč, nimajo učiteljev, pa nimajo tudi denarnih sredstev. Toda prvo je dobra volja in razumevanje in v tej smeri je potrebna močnejša propaganda nadrejenih po občinah. Nekatere banovine so obvestile ministrstvo, da so že izpeljale uspešno propagando za obvezno telesno vzgojo. Tečaji za učitelje obvezne telesne vzgoje bodo prihodnje leto po banovinah, a za zgraditev telovadišč bo potreben poseben zakon, kakršen že obstoji v drugih kulturnih državah. Za sedaj je najvažneje, da mestne, kakor tudi vaške občine rezervirajo vsaj potrebna zemljišča za telovadišča in igrališča, kar je sicer predpisano z gradbenim zakonom iz leta 1931.

Kljub vsemu temu pa obvezna telesna vzgoja postopoma napreduje. Do sedaj sodeluje okrog 250.000 mladine, kar pomeni prvi uspeh, ko vemo, da se je Nemčiji posrečilo po drugem letu obvezne športne vzgoje organizirati 70% mestne in samo 30% vaške mladine. V smislu svojega razpisa z dne 14. julija 1938 se ministrstvo za telesno vzgojo strogo bavi z reprezentiranjem našega športa v zamejstvu. Športne zveze in klubi so prejeli obvestilo, da je treba posamezne turneje v zamejstvo ocenjevati s stališča ugleda jugoslovanskega športa in naroda. V tej smeri so športniki pokazali polno razumevanje. Tako je n. pr. jugoslovanska plavalna zveza poslala v London na evropsko plavalno prvenstvo samo dva tekmovalca, ki sta pa naš šport dobro predstavljala. Napake so se delale v zadnjih letih, ko so odhajala v zamejstvo nepripravljena moštva. Te napake se ne bodo več ponavljale. Zaradi tega se lahko pričakuje, da bodo leta 1940 poslani na olimpijado v Helsinkih samo tisti, ki bodo dorasli višini olimpijskih tekem. Prepovedi neposrednih turnej v zamejstva imajo poleg tega še ta dober učinek, da se prihrani denar in nato porabi za tečaje za športne učitelje in za podpore manjših športnih klubov. Z ukinitvijo taks na športne prireditve je vlada omogočila denarno ozdravljenje naših klubov. Vendar pa bo tudi v bodoče potrebno, da ministrstvo za telesno vzgojo podpira predvsem športe, ki še nimajo svoje publike, kakor so to lahka atletika, plavanje, smučanje itd. Državna pomoč posameznim športnim zvezam se bo vstavila tudi v novi proračun. Podpore s strani države se bodo podeljevale samo izjemoma za posebne naloge ali za posebne zasluge. Ker bo novi proračun veljal za predolimpijsko leto, se bo zato posvetila posebna pozornost turneji olimpijskih kandidatov, katerim je treba omogočiti težje tekme, da bi si pridobili potrebno olimpijsko rutino. Za napredek zimskega športa in za napredek zimskega turizma se obeta, da bo leta 1941 v Jugoslaviji tekmovanje za svetovno prvenstvo v zimskih športih. Vprašanje naše kandidature za organizacijo te prireditve bo proučila komisija, ki se bo zbrala takoj po Balkanskih igrah. Kakor bi zimsko prvenstvo, prirejeno v Jugoslaviji, pomenilo veliko propagando za naše zimsko-športne kraje in kakor bi to zelo uspešno izpopolnilo jugoslovanski zimski šport, zato bo ministrstvo toplo podprlo akcijo jugoslovanske zimsko-športne zveze. V naši državi se vse bolj dovršujejo smučarski in planinski centri, ki pa bodo uspevali samo takrat, kadar se bo tujim gostom nudila prilika, da spoznajo divne Julijske Alpe, Dinarske planine, Šar planino in druge naše smučarske terene, ki pomenijo pozimi za nas isto, kakor za nas in naše goste poleti Jadranska obala. Napredku zimskega športa in zimske turistike ne more nobena akcija toliko koristiti, kolikor utegne dobra organizacija svetovnega prvenstva FIS-e v naši državi.

Sprejem v pletarsko šolo v Ptuju

Državna moška obrtna šola za pletarstvo v Ptuju opozarja vse interesente, ki se hočejo posvetiti kaki obrti in bi imeli veselje do pletarstva, da zaprosijo za sprejem v Državno moško obrtno šolo za pletarstvo v Ptuju.

Ta šola ima značaj nepopolne srednje šole z nižjim tečajnim izpitom. Naloga iste je, dajati učencem obojega spola poleg obče vzgoje, teoretično in praktično strokovno izobrazbo v pletarstvu in vrbogojstvu in jih usposobiti za pletarske pomočnike. Slednjim pomaga po dovršeni učni dobi tudi do zaslužka, ako ne bi mogli izvrševati pletarstva na svojih domovih.

Na zavodu se poučuje razen praktičnega pouka v pletarstvu: slovenščina, obrtna korespondenca, aritmetika, algebra, geometrija, higijena, opisna geometrija, lepopis, kalkulacije, knjigovodstvo, državoznanstvo, tehnologija in vrbogojstvo. Vse šolske potrebščine prejemajo učenci na zavodu brezplačno.

Učna doba traja tri šolska leta. Šolsko leto se prične 1. septembra. V prvi razred se sprejemajo učenci obojega spola, ki so dovršili vsaj dva razreda srednje šole ali šest razredov osn. šole in so stari najmanj 12 let. Prijave, kolkovane s kolkom 10 din, je vposlati vključno do 3. septembra 1938. Vsebovati morajo: 1. krstni list; 2. zadnje šolsko spričevalo; 3. izjavo staršev (varuha), s katero se zavezujejo, da bodo vzdrževali učenca za časa učne dobe in plačali vse stroške, ki bi nastali zaradi neopravičenega predčasnega izstopa; 4. potrdilo davčne uprave o višini neposrednih davkov roditeljev.

Vsak prijavljenec sprejme pismeno rešitev o sprejemu.

Stanovanje in hrana se dobi v Ptuju od 200 din mesečno navzgor. Pridnim, podpore potrebnim učencem se bodo po možnosti preskrbele podpore za vzdrževanje.

Za podrobnejša pojasnila se obrnite na upraviteljstvo.

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C° največja	Temperatura v C° najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost (0–10)	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	761·1	25·4	14·8	89	mgl. 10	0	—	—
Maribor	760·8	23·1	14·0	80	3	W_1	—	—
Zagreb	759·7	27·0	18·0	80	10	0	—	—
Belgrad	759·5	26·0	15·0	95	9	SE_1	—	—
Sarajevo	761·2	24·0	13·0	95	10	0	8·0	dež
Vis	760·6	22·0	15·0	90	1	NE_1	—	—
Split	760·1	29·0	18·0	70	0	0	—	—
Kumbor	758·7	26·0	20·0	70	1	NE_1	—	—
Rab	760·5	24·0	17·0	70	3	0	—	—
Dubrovnik	758·9	24·0	16·0	70	0	SE_1	—	—

Vremenska napoved: Večinoma jasno, zmerno toplo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Včeraj je bilo do 6.50 megleno, nato pa do 9.40 poloblačno. Od 10—19 se je oblačnost zelo spreminjala, nato pa se je zjasnilo. Popoldne ob 16.45 je parkrat zagrmelo. Ponoči je bilo jasno.

Koledar

Danes, sreda, 17. avgusta: Hiacint.

Četrtek, 18. avgusta: Helena.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4, in mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Ambulatorij in posvetovalnica v zavodu za zaščito otrok (Dečji dom kraljice Marije) zaradi snaženja prostorov od 16. do vključno 20. t. m. ne poslujeta.

Razsodišče natečaja za najboljše fotografije Ljubljane, ki ga je razpisal turistični odbor mesta Ljubljane, je pri svoji seji v petek in v soboto 12. in 13. t. m. prisodilo naslednje nagrade: 1. nagrado za fotografijo »Nunska cerkev« Janku Brancu, 2. nagrado za fotografijo »Sv. Peter« Oskarju Kocjančiču, 3. nagrado dr. Frelihu Ivu za fotografijo »Robbov vodnjak«, 4. nagrado Antetu Korniču za fotografijo »Robbova sv. Ana« z velikega oltarja uršulinske cerkve, 5. nagrado Brancu Janku za fotografijo »Stadion«, 6. nagrado Antetu Koniču za fotografijo iz serije »Plečnik rojstnemu mestu«: »Tri dobe ljubljanske umetnosti: Valvasor—kič—Plečnik«, 7. nagrado Oskarju Kocjančiču za fotografijo »Na gradu«, 8. nagrado dr. Ivu Frelihu za fotografijo »Zmajski most«. Sklepi razsodišča, ki so bili v njem gg. dr. France Stele kot predsednik, dr. Milan Dular, Peter Kocjančič in Lojze Pengal kot zastopnika Foto kluba Ljubljana in Janko Skerlep kot zastopnik turističnega odbora, so bili soglasni. Natečaj, ki se ga je udeležilo 22 amaterjev in poklicnih fotografov z okrog 350 posnetki, je prinesel mnogo raznovrstnega in odličnega gradiva z veliko umetnostno vrednostjo, ki bo sijano izpolnila tudi propagandni namen. Delo fotografskih umetnikov za koristi našega mesta naj pa s tem še ne bo zaključeno, ter naj smatrajo sedanji natečaj samo za spodbudo k še marljivejšemu fotografiranju lepot in zanimivosti ljubljane.

Umetnostno-zgodovinsko društvo priredi v četrtek 18. avgusta izlet v Št. Vid pri Brdu, na Brdo, v Praproče, Gradišče in Brezje. Zbirališče na Kongresnem trgu. Odhod ob 2 popoldne. Priglasiti se je v trgovini Podkrajšek na Jurčičevem trgu do četrtka ob 11. Avtobus 18 din.

Šola Glasbene Matice ljubljanske začne 57. šolsko leto meseca septembra t. l. ter se vrši vpisovanje v vse razrede in oddelke v dnevih od 1. do vključno 3. septembra dnevno od 9. do 12. in od 15. do 17. ure v pisarni Glasbene Matice v Gosposki ulici. Poučevali se bodo naslednji predmeti: praktični: solopetje, klavir, violina, violončelo, kontrabas, flavta, oboa, klarinet, fagot, rog, trobenta, pozavna in harmonika; teoretični: glasbena teorija, mladinsko petje in harmonika. Podrobni pogoji bodo razvidni na razglasni deski v veži zavoda.

Drž. konservatorij sprejema priglase za šolsko leto 1938-39 v dneh od 1. do 7. septembra t. l. dopoldne od 9. do 13. v konservatorijski pisarni.

Ljubljanski jesenski velesejem

Rejci malih živali iz vseh krajev Slovenije, združeni v Zvezi društev rejcev malih živali s sedežem v Ljubljani in rejci iz ostalih banovin prirede v času jesenskega velesejma od 1. do 12. septembra 1938 svojo I. zvezno banovinsko razstavo vseh vrst malih živali in produktov iz te reje. Prireditve v tem obsegu Ljubljana še ni videla. Vsa prireditev bo obsegala domala polovico velesejma in bo prikazala nazorno sliko požrtvovalnega dela za povzdigo našega malega gospodarstva. V nedeljo, dne 4. septembra bo v Ljubljani tudi I. kongres rejcev malih živali, kjer se zbero skupaj rejci iz vseh krajev države in celo iz inozemstva. Na programu so razna predavanja, tečaji, ekskurzije. Vse priprave za prireditev s strani rejcev malih živali kažejo, da bo naše občinstvo na jesenskem velesejmu deležno zopet novih senzacij.

Ljubljana v jeseni, jesenska prireditev ljubljanskega velesejma, bo letos od 1. do 12. septembra. Za to prireditev je Generalna direkcija drž. železnic dovolila polovično voznino, in sicer za potovanje v Ljubljano od 27. avgusta do 12. septembra, za povratek pa od 1. do 17. septembra. Na odhodni železniški postaji je treba kupiti poleg cele vozne karte do Ljubljane še rumeno železniško izkaznico za 2 din. Na to izkaznico bodo v Ljubljani na velesejmu dali potrdilo o obisku in izdali velesejmsko legitimacijo, nakar ima obiskovalec brezplačen povratek. Jesenski velesejem bo podal sledeče: Mednarodno razstavo fotografije in filma. Umetnostno razstavo. I. Zvezno banovinsko razstavo vseh vrst malih živali in produktov (koze in ovce bodo razstavljene od 4. do 8. septembra). Razstavo sivorjave govedi od 10. do 11. septembra: Državno razstavo plemenskih psov od 1. do 2. septembra. Gospodinjsko razstavo »Naši gostje«. Razstavo industrijskih in obrtnih proizvodov. Tekmo jugoslovanskih harmonikarjev za prvenstvo Jugoslavije in prehodni pokal za leto 1938-39 bo dne 11. septembra. Obiskovalcem bo na razpolago tudi prijetno zabavišče in pa variete s prvovrstnimi atrakcijami.

Iz športne krošnje

V ženskem lahkoatletskem dvoboju med Nemčijo in Poljsko so zmagale Nemke s 54 : 40.

V teniški tekmi za srednjeevropski pokal smo v Varšavi izgubili s 6:0.

Liliputanska radiooddajna postaja

Reportažna radiopostaja v klobuku — Posnetek brnenja motorja in ptičjega petja — Poročila iz stratosfere

Ko mislimo na radio postajo, si vedno predstavljamo tako, da ima veliko anteno, ogromno strojev in studio. Pred kratkim pa je neki časopisni poročevalec v Newyorku posnel krstne obrede iz svoje postaje, ki jo je imel v cilindru na glavi, nad katerim se je dvigala antena, visoka 2 cm. Njegov mikrofon je bil velik kakor žepno ogledalo. Ta ročna postaja je imela komaj eno petino watta, cevi pa niso bile večje od majhnega želoda. Baterije je nosil za pasom. Vsa ta aparatura je tehtala 2 kg, medtem ko je aparat v klobuku tehtal komaj pol kg. Razumljivo je, da se taka radioreportaža iz »cilindra« ne pošilja takoj prejemnikom, ampak najprej kakšni veliki postaji, ki to reportažo ojači in oddaja. Kljub temu pa je radioreporter z aparatom v klobuku kar tehnično čudo. Tak časnikar lahko prisostvuje vsaki, tudi najbolj oddaljeni prireditvi in poroča o njej naravnost, hitro in točno, vse pa brez kakšnih motenj. Reporter je skoraj nevidljiv in največ kar se mu lahko dogodi, je to, da ga kdo udari po klobuku, kar se je pred kratkim zgodilo nekemu ameriškemu reporterju v Chicagu. Pri tekmi malih avtomobilov na Long Islandu je udeleženec te dirke imel takšen aparat v svojem pokrivalu in poročal svoje vtise dnevnikom. Na isti način je drugi radioreporter pošiljal svoja poročila o tekmah v bobu, ki so se vršile v Dolomitih. S takšno kratkovalovno postajo poročajo že danes sami udeleženci dirk. Podjetje Telefunken je prvič priredilo tako reportažo s tako majhno postajo na veslaških tekmah v Grünau za časa olimpiade. S tem pa še ni rečeno, da bi morale te postaje poročati samo o športnih prireditvah. Tako so začeli posnemati brnenje motorjev, da lahko ugotove hitrost in napake delujočega stroja. Tudi v proučevanju narave uporabljajo te majhne radio postajice, zlasti pri snemanju raznih živalskih glasov in ptičjega petja. Pred mikrofoni velikih postaj ptice beže, pa tudi zveri, medtem ko uspe vsak poskus s takšno ročno postajo. Te tudi uporabljajo tam, kamor človek ne more. Že neštetokrat so v Evropi in v Ameriki pritrdili na majhne balone te aparate, ki jih imenujejo radiosonda. Radiosonda je majhna naprava, niti večja od klobuka, ki je pritrjena na balon. Ko se povzpne 20 do 30 km v višino, kjer človek ne more zdržati zaradi redkega zraka, zaznamuje ta priprava razne spremembe zračnega pritiska, temperature in vlage. Vse to uporabijo velike postaje in tako dobivajo poročila iz stratosfere. Vse to se izvrši popolnoma avtomatično. Balon se dviga višje in višje, pri tem pa se vedno močneje širi, dokler ne poči. V tem trenutku se avtomatično odpre majhno padalo, ki vso napravo prinese nepoškodovano nazaj. Tehnika ustvarja čudeže, eden med njimi pa je gotovo taka ročna kratkovalovna postaja, katere sedanjost prav za prav še ne more prav oceniti, ker se vsak dan vrše novi poskusi, ki naj bi prinesli nove poskuse na polju radiofonije.

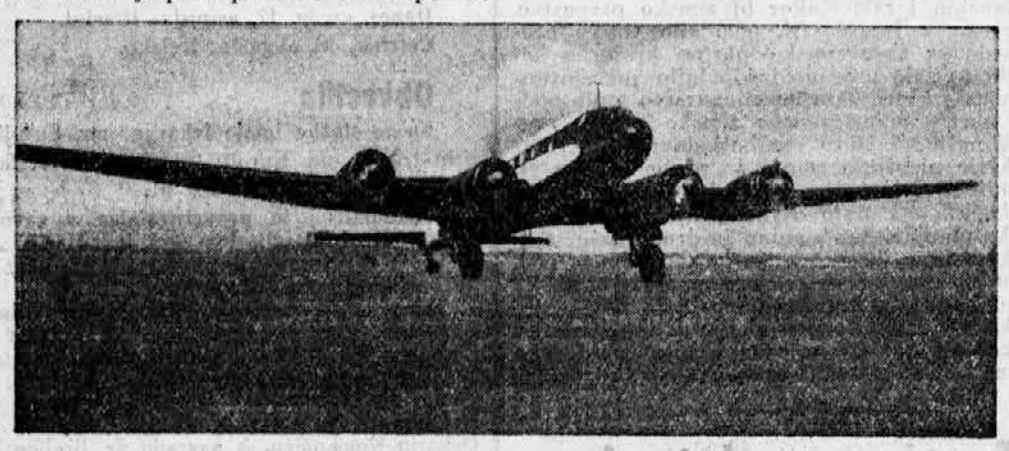

Nemško letalo »Condor«, ki je preletelo progo Berlin—Newyork brez vmesnega pristanka.

Človek, ki je povsod ovekovečal svoje ime

„Duh, ki je kradel črnilo in svinčnike"

Ko so se Avstrijci za časa svetovne vojne borili na soški fronti, je bila neki četi vojakov odkazana prav posebno prostorna kaverna, ki je bila zelo visoko na nekem hribu. Že prvo noč pa so vojaki zapazili, da je z njimi vred v duplini tudi neki duh, ki naznanja svojo navzočnost s stokanjem in tožečim jadikovanjem. Vojaki se sploh niso brigali dalje za to pošast, kajti zdelo se je, da je to prav skromen duh. Drug z drugim so se še kar dobro razumeli, dokler niso nekega dne zapazili, da jim manjkajo razne malenkosti: nenadoma so izginili razni barvasti in tintni svinčniki, nekaj stekleničk črnila, kot da se je vdrlo v tla in polnilna peresa so bila vsa prazna. Nobenega dvoma ni bilo: vse to je pokradel duh.

Neke noči je vojak, ki je stal na straži, zapazil, da se maje nad njim v zraku škatla za konzerve. Neka roka, ki je bila čez in čez pokrita z barvo in ob kateri ni bilo nobenega telesa, je nekaj packala na pečino. V mesečini je bil videti ta prizor naravnost pošasten in opazovalec je z velikim zanimanjem gledal. Zdelo se je, da delo tam zgoraj zelo urno napreduje, kajti posoda z barvo se je krepko zibala sem in tja. Stražnik, ki je bil prepričan, da dela to duh iz kaverne, je končno zaklical: »Hej, ti packač, kaj pa počneš tam gori?« Dobil pa ni nobenega odgovora in mož je že mislil zbuditi svoje tovariše; tedaj pa je posoda v velikem loku zletela v globino in vesel glas je zaklical: »Končno sem rešen! To je bila edina gora, na kateri ni bilo mojega imena, in tu gori nisem mogel do sedaj dobiti nobene barve.« Vojak, ki je bil z Dunaja, je zdaj v trenutku vedel, čigav duh je blodil tod okrog, in tudi, kam je prešlo črnilo in svinčniki: duh je naredil iz njih barvo. Ob sončnem vzhodu pa se je tudi pokazalo, kaj je duh napisal. Visoko nad kaverno je stala v črkah, velikih kot človek, ena sama beseda: KIESELAK.

To je poslednja anekdota o Jožefu Kieselaku, ki je bil evropsko sloveč dunajski original. Vsak boljši leksikon prav gotovo poroča, da se je gospod Kieselak (pisal se je prav za prav Kyselak) rodil leta 1795., da je bil dvorni uradnik in da je spisal knjigo o svojih popotovanjih. Popotoval pa ta mož ni morda iz kakega veselja do popotovanja, temveč zato, da bi ovekovečil svoje ime. Povsod, kjerkoli se je Kieselak mudil, bodisi na vrhovih gora, v jamah, na razvalinah ali zvonikih, sploh povsod, kamor so prihajali turisti, ali je bilo upati, da bodo še kdaj prihajali, je v velikanskih črkah s črno barvo napisal svoje ime. V spremstvu dveh psičkov in opremljen z vrvjo, plezalkami in velikimi vzorci svojega imena je popotoval po avstrijskih deželah in na vsakem kraju puščal svojo črno sled. Ko so na Dunaju zgradili nov most, so ga zastražili nalašč zato, da Kieselak ne bi mogel do njega. Komaj pa je plula pod njim prva ladja, so opazili na enem izmed obokov znano ime... To je bil vzrok, da je hotel cesar Franc na vsak način spoznati tega zlikovca. V avdienci mu je dajal najrazličnejše lepe nauke. Čim pa je dvignil pogled, je zapazil, da si da njegov gost nekaj opraviti na cesarski pisalni mizi. »Kaj pa vendar delaš ondi?« je vprašal cesar. »Oprostite, veličanstvo, sem že končal!« In na strani pulta je bilo že vrezano slovito ime. Kmalu so pripisovali Kieselaku na Dunaju in po Evropi vse mogoče stvari. Ko je Humboldt prvič dosegel Chimborasso, je baje že našel zgoraj

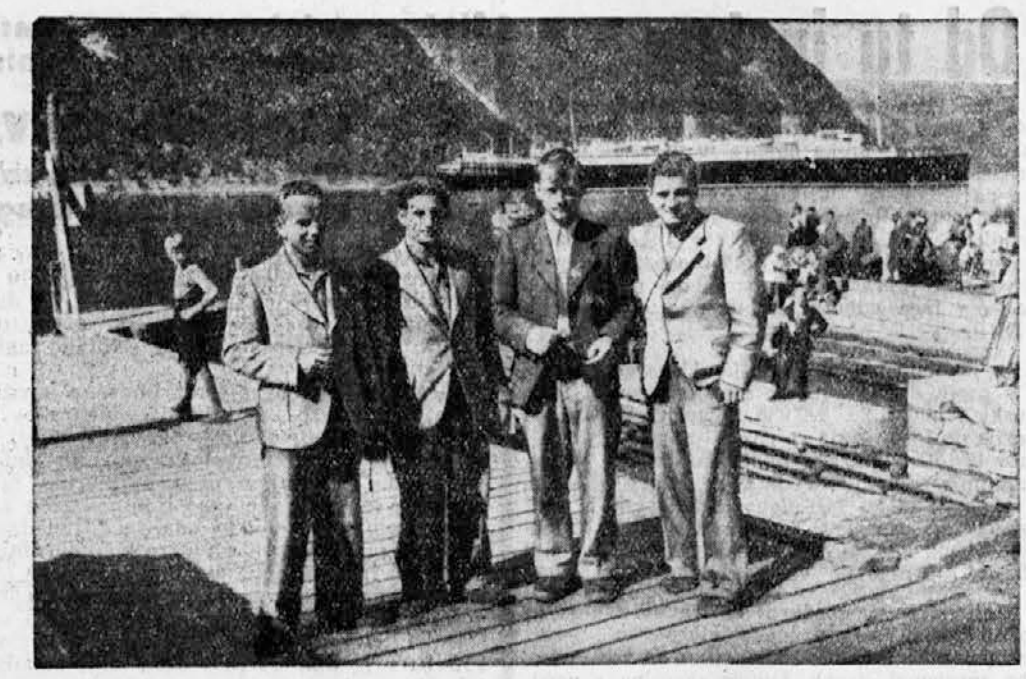

Tile štirje so premagali severno steno Eigerja.

Kieselakov podpis, in o plezalcu, ki je prvi priplezal na Matterhorn (1865), pripovedujejo, da se je tik pod vrhom jezen obrnil, ko je zapazil, da visi nad njim na vrvi Kieselak in neko posebno lepo steno krasi s svojim imenom. Tedaj pa je bil Kieselak že davno mrtev. Umrl je za kolero, ki se je leta 1831. širila od vzhoda po Evropi.

V svoji knjigi pa Kieselak nikjer ne omenja svoje častihlepnosti, zaradi katere je hotel z velikanskimi napisi ovekovečiti svoje ime. Nasprotno: prav pametno piše in vse kaj drugega prej ko dolgočasno. Proti koncu knjige obljublja, da bo v svoji drugi knjigi popisal, kako se je prvič povzpel na Dachstein in da bo imenoval imena onih treh domačinov, ki so bili pred njim na vrhu. Gospod Kieselak torej ni imel namena, da bi se dičil s tujim perjem, in to je pri tako v samega sebe in v svoje ime zaljubljenem človeku res nekaj posebnega. Iz sodobnih slik je mogoče videti, da so Kieselakovo zgodbo imeli tedaj za prav resno in romantično. Baje ga je neko dekle zavrnilo zaradi njegovega imena in da bi se ji maščeval, je svoje ime povsod, kjer je bila prilika, postavljal pred oči te lepotice. Spet druga verzija pa pravi, da je to delal zaradi neke stave. Vendar pa ima ta nagon, da je povsod puščal sledove svoje eksistence, kaj malo opravka s takimi romantičnimi stvarmi. Že dejstvo, da imajo take navade tudi zaljubljenci, ki so vendar zmerom »nekam zapuščeni«, potrjuje mnenje, da je gospod Kieselak trpel na neki psihični anomaliji, ki bi se dandanašnji poleg raznih kazenskih predpisov tikala tudi interesa psihiatrov. Na žalost pa se ta strast vrezavanja raznih napisov v drevesna debla in skorje ne pojavlja samo pri zaljubljencih, temveč prihaja do izraza tudi v raznih orgijah neokusnosti. In kar je bilo pri Kieselaku le vljuden blodni sistem, je v bistvu tudi pri tako imenovanih normalnih ljudeh le izraz mučnega nagona, ki se na zelo neokusne načine očita v raznih napisih na najrazličnejših krajih.

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 17. avgusta: 12 Po širnem svetu (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Operetni napevi (plošče) — 14 Napovedi — 18 Lahka glasba (oddelek godbe »Sloge«) — 18.40 Mladinska ura: Odkod izvira človekova izobrazba (g. prof. Fr. Vodnik) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Razvoj mladinske književnosti pri Hrvatih od l. 1868—1898 (Lj. Krajačič, Zagreb) — 19.50 Polke in koračnice (plošče) — 20.30 Prenos simfonič. koncerta iz Rogaške Slatine. Dir.: V. Šušteršič — 22 Napovedi, poročila — 23.15 Prenos lahke glasbe iz kavarne »Nebotičnik«.

Drugi programi

Sreda, 17. avgusta: Belgrad: 20 Vok. konc., 20.30 Humor, 21.30 Nar. pesmi, 22.20 Ork. konc. — *Zagreb:* 20 Plošče, 20.30 Ljubljana, 22.20 Ples. gl. — *Brno:* 19.55 Mozartova skladba, 20.10 Lahka gl., 20.40 Kukučin: »Ob zori«, 21 Moravske narodne, 21.20 Komorna gl., 22.30 Cig. ork. — *Varšava:* 19.30 Zab. konc., 21.10 Chopinove skladbe, 22 Glasba iz 18. stol. — *Sofija:* 19.50 Wagnerjeva opera »Tannhäuser« — *Budimpešta:* 20 Igra, 21.45 Plošče, 22.05 Ork. koncert, 23.10 Cigan. glasba — *Trst-Milan:* 21 Pihala, 21.40 Ritmični orkester — *Rim-Bari:* 21 Igra — *Dunaj:* 20.10 Tovariš, kje si? 21 Zab. glasba, 22.30 Dunajska glasba, 24 Plošče — *Berlin:* 19 Zab. glasba, 20.10 Zgodovinska vojaška glasba — *Frankfurt:* 19.15 Nemška narodna glasba, 20.15 Srbske narodne pesmi, 21 Mozartove serenade

Starokopitna občina

Velečastiti gospod dr. Macassey, vikar vasice Mapledurham, nekega malega naselja, nedaleč od glavnega mesta Reading — grofije Bargs v Angliji, ne more razumeti, kako je mogoče, da je občina obdavčila zaradi izsuševanja vse občane, čeprav bodo imeli koristi samo nekateri izmed njih.

Vaščani Mapledurhama smatrajo tudi električno razsvetljavo kot nepotreben luksuz in so tako, kakor njihovi pradedi, še vedno zadovoljni z oljnatimi svetilkami. Tudi sicer napravlja občina Mapledurhama vtis, kot da bi bili nenadoma prestavljeni nazaj v petnajsto stoletje, v čas bojev med rdečo in belo rožo in v dobo kraljevanja Henrika VI., ki je ravno v ta okraj posebno rad hodil na lov. Vaščani so ponosni na svojo starokopitnost in ljubosumno čuvajo vse stare navade in odklanjajo vse, kar je moderno. S ponosom pripoveduje dr. Macassey, da je poklonil zvonec, ki visi v cerkvenem stolpu Viljem IV., kralj Anglije in Irske. Z velikim spoštovanjem pazijo vačani Mapledurhama na svojo staro brizgalnico, ki je še iz leta 1740 in menijo, da njihova brizgalna nima para na božjem svetu. Nakup nove brizgalne bi pomenila grobo žalitev stare brizgalne. Sicer pa ljudje te male občine, ki prebivajo tu in ne pridejo zlepa v zvezo z zunanjim svetom, niso prav nič boječi in neprijazni; nasprotno, vsi so močno navezani drug na drugega in se sestajajo najmanj vsako sredo pri svojih veselih zabavah in plesu.

Soproga madžarskega kraljevskega namestnika Horthya, botra novi nemški križarki, ki jo bodo spustili v morje v Kielu.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

53

To je moralo biti vendar čudovito, če je vse to bila človekova last, če je vse to zares in resnično posedoval...

Poln novega spoštovanja in razumevanja je gledal mistra Bonnyfeathera, ki se je na krmi smejal z drugimi trgovci in klepetal z njimi. Čestitali so mu in že se je začelo barantanje in trgovanje.

Antonio je pustil očem, da so blodile, koder so hotele. Njegovega ni bilo tu nič. Imel je samo svoje sanje. Bil je ubog fant, sirota. To je zdaj razumel. V šestdesetih dneh bo imel en dan samcat ubog šiling. Devet jih je šlo po vodi, ko je prvič uporabil svoje ime.

Tam pri stopnicah, ki so držale z ladje, je stal Mac Nab. Pred njim je ležala skladovnica papirja. Toussaint je malical z njim. Mac Nab je imel na glavi že novi klobuk.

Antonio si je mislil:

»Z božjo pomočjo bom poslušal nasvete obeh. Ne bom zapisal imena na noben papir več in zatrdno se bom naučil angleško.«

Poslušal je, kako pravijo raznim prdmeetom po angleško. Prsi so se mu širile: nekoč bo prišel dan, ko se bo tu tudi on pokazal, da je mož!

Pridružil se je skupini pri vzhodu in pomagal Toussaintu primerjati račune. Mac Nab mu je pohvalno pokimal.

Antonio se je na mah začutil v velikem toku resničnega življenja. Tihi ribnik na samostanskem dvorišču je ležal daleč za njim.

Kam ga bo ta tok neki gnal?...

Toussaint je dejal:

»Pozor, štiri in trideset zvitkov manilske konoplje.«

»Štiri in trideset,« je dejal Antonio in Mac Nab je povedal:

»Drži.«

PETNAJSTO POGLAVJE

Fides v senci.

Antoniu se ni bilo treba prav dolgo muditi s prepisavanjem računov in tovornih seznamov. Prvo napredovanje v poslovnem svetu ga je privedlo k pisalniku korespondentov. Povod za to sta dala njegova izrezana pisava, katere ga je naučil pater Ksaver in pa poznanje jezikov. Torej so se zdaj suha samostanska leta vendarle izkazala za koristna in v nečem dobra.

Antonio je polagoma začel misliti po angleško. Ta jezik je polagoma izpodrinjal njegovo čudovito narečje gorske toskanščine in cerkvene latinščine. V podjetju je slišal skoraj samo angleško in tudi pri mizi in doma mu je udarjalo na ušesa.

Ta jezik se je natančno prilegal novim skušanjam in novi resničnosti življenja. Tudi njegova lastna zunanjščina se je zdaj ujemala z angleščino, kakor je opazil. Angleščino se je navadil uporabljati vselej, kadar si je bilo treba izmisliti kaj posebno važnega. oGvoril je angleško z lahnim škotskim prizvonkom in s širokimi mehkmi samoglasniki. Črke »r« ni grgral globoko v vratu, marveč jo je pogrknil kakor mačka. Na sploh je njegova govorica donela zvočno in je pripravila poslušalca do tega, da je prisluhnil.

Toussaint je bil pri vsem tem učenju gonilna sila. Mister Bonnyfeather je kaj naglo sprevidel korist, ki je izvirala za fanta iz francoskih ur. Te ure so kmalu zavzemale več časa kakor pa samo pol ure pred kosilom. Po jedi so se nadaljevale v stari plesni dvorani in se raztegnile še na popoldne.

Toussaint je kmalu lahko začel z Antoniem brati knjige, za čemer so same po sebi prišle pismene naloge. Pozneje je fantu dajal prepisovati dopise s francoskimi podjetji. Čez leto dni je že mogel Antonio sam odgovarjati na pisma, ki so zahtevala samo površnega odgovora.

Za tem je prišla na vrsto še španščina.

Pri mizi je bilo Antonio pozoren poslušalec. Če ni česa docela razumel, si je že zdaj znal najti sveta v slovnici ali v besednjaku.

V dopisnem oddelku pisarne je romal od mize do mize. Od nameščencev je vsak rad videl, če je fant sedel poleg njega, ker je imel na sebi tako čudovito deško svežost in pa, ker so mu tako lahko nazorno prikazali važnost njegovega vsakokratnega udejstvovanja in nalog. Vsem je bilo znano, da stoji Antonio pod posebnim varstvom gospodarja.

Mister Bonnyfeather je bil sicer v tem oziru izredno previden. Pod nobenim pogojem ni pustil, da bi kdo spoznal, da ima Antonio od tega svojega položaja kake koristi: opominjal ga je: »Glej in poslušaj vse, a bodi previden s tistim, kar delaš in govoriš. Rajši mi ne pripoveduj, da Garcia pri svojem pisalniku spi. Saj vem to, brez tebe, saj vidim, kako kima z glavo. Če bo pa prišel na to, da ti veš, te ne bo več mogel trpeti. Če s svojim znanjem komu pripravljaš strah za košček kruha, moraš to znanje brezpogojno skrivati, če hočeš, da boš prišel kam naprej.«

Nekoč je Antonio pri poslovnem obhodu z Mac Nabom nehote nekaj izblebetal, kar je slišal opoldne pri mizi. Šlo je za nenadni prihod neke ladje iz Smirne, ki je vozila za mistra Bonnyfeathera tovor olja.

Elegantno oblečen mlad fant, ki je stal na cestnem oglu, se je takoj obrnil in se pririnil skozi množico v bližnjo pisarno.

Sandy ga je vprašal:

»No, si videl, si videl tiča, kako odhaja s tvojo novico? To je mladi Nolte, nečak nekakšnega nemškega trgovca. V desetih minutah bodo na nogah in bodo razprodali svoje olje po sedanji kuhinji.«

Šla sta dalje in Antoniu so lica žarela od sramu.

»Prosim Mac Nab, nikar ne povejte tega mr. Bonnyfeatheru.«

»Jaz vedno držim gobec. A povem ti še nekaj: bodi previden ne samo z govorjenjem, temveč tudi z izpraševanjem. Veliko izprašuješ, preveč. Odpri oči in glej, kaj se godi. Potem pa sklepaj. A šel ko boš vedel, zakaj gre, potem odpri ušesa in poslušaj druge cepce.«

Stopila sta v skladišče in šla k upravitelju. Antonio je zapazil, da je Mac Nab pustil moža mirno govoriti in da je le zdaj pa zdaj spodbodel njegovo zgovornost s spretnim vmesnim vzklikom. V petih minutah se je upravitelj dvakrat zaplel v nasprotja in sam dokazal, da je napaka na njegovi strani. Mac Nab je vzel denar po računu in se poslovil.

Pogledal je Antonia od zgoraj navzdol in mu pomeljivo dejal:

»Ali vidiš?«

Fant ni tega prizora nikdar pozabil. Mac Nab se je šumno usekniil v svetlordeč robec, ki bi bil dovolj velik, da bi bil z njim zatlačil veliko trobento.

Ta popoldne sta pobrala denar za sedemnajst računov.

Patra Ksaverja je ločitev odmaknila že daleč od Antonia, kakor se to neizogibno vedno zgodi. V prvih šestih tednih je še precej pravilno prihajal dvakrat do trikrat na teden. Potem pa so njegovi obiski postali neredni kakor je že navada, in njegov pouk samobežen. Nazadnje je čisto prenehal prihajati.

Pater je sam čutil, da je naredil vse kar je mogel. Novi vplivi, ki jih ni nič več docela obvladal, so se vsiljevali njegovemu gojencu. Antoniu se je zdelo, da je življenje svetnikov, cerkvena zgodovina, latinske basni in drugo vse že neskončno daleč.

Nekega dne je slišal, da je pater Ksaver odšel v Neapelj. Dobil je od njega pismo in mu odgovoril nanj. Prišlo je drugo pismo. Topot pa je že pozabil odgovoriti.

Mister Bonnyfeather je zadnje čase trpel malce za revmatizmom. Zeblo ga je in ponoči so mu bile noge hladne. Kamin, ki je služinčadi prizadeval toliko težav, je moral vedno prasketati v ognju vse tiste mrzle vlažne noči, ki v Livorni niso redke.

Včasih je mister Bonnyfeather večerjal v svoji sobi. Vedno pogosteje je klical Antonia k sebi. Ko sta jedla, je fant vsenazorneje spoznaval rodbinsko zgodovino mistra Bonnyfeathera.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.